

הזיבה הראשונה, הרי אפילו אם לא הספיק להביא את הקרבנות על הזיבה הראשונה, הרי הוא חייב להביא קרבן נוסף, על הראיה השניה.

רבי הושעיא הוה שכיח קמיה דבר קפרא כדי ללמוד ממנו תורה. שבקיה רבי הושעיא לבר קפרא ואתא קמיה דרבי חייא לפי שהיה גדול מבר קפרא [רבינו גרשום].

יומא חד פנע ביה רבי הושעיא בבר קפרא. בעא מיניה רבי הושעיא מבר קפרא: זב שראה שלש ראיות בליל שמיני, והיינו, בלילה שלאחר ספירת שבעה נקיים — מה בית הלל אומרים בדבר זה? האם הוא חייב בקרבן נפרד על הזיבה השניה כאילו ראה למחרת ביום השמיני, או שמא מביא קרבן אחד על שתי הזיבות הואיל ובלילה, אור ליום השמיני, עדיין אי אפשר להקריב, והרי זה כאילו הוא עדיין בתוך שבעה הימים, שאם רואה בהם אינו מתחייב בקרבן נוסף אלא סופר שוב שבעה נקיים וביום השמיני שלאחריהם מביא קרבן אחד על שתי הזיבות.

וצדדי הספק הם: האם טעמייהו דבית הלל שמחייבין שני קרבנות במפלת בלילה אור לשמונים ואחד הוא משום דכתיב ריבוי מיוחד "או לבת", דמיניה מרבינן אור לשמונים ואחד. אבל, זב שראה שלש ראיות בליל שמיני פטרי בית הלל מקרבן שני כיון דלא מייתרי בזב קראי כדי לחייבו בשני קרבנות.

או דלמא לא שנא! וגם בזב הוא חייב בשני קרבנות. כי עיקר טעמם של בית הלל שהמפלת אור ליום שמונים ואחת חייבת שני

שאע"פ שדמיה טמאים הרי היא פטורה מהקרבן.

גמרא: א-ח

תניא: אמרו להם בית הלל לבית שמאי: הרי הוא אומר "ובמלאת ימי טהרה לבן או לבת" ודרשינן מיתורא ד"או" — לרבות המפלת אור לשמונים ואחד שחייבת להביא קרבן יולדת נוסף, ואינה מתכפרת בקרבן על הלילה הראשונה.

אדם שראה ראייה אחת [בפעם אחת] של זוב — דינו הוא כבעל קרי, שאינו טמא אלא יום אחד בלבד. והרי הוא טובל באותו יום [וטהור מיד לגבי חולין], ולערב אוכל בקדשים.

ואם ראה שתי ראיות, הרי הוא זב, וצריך לספור שבעה ימים נקיים מזוב, וביום השביעי טובל במים חיים, [וטהור לחולין] ולערב מותר באכילת קדשים, ואינו חייב להביא קרבן.

ואם ראה שלש ראיות הרי בנוסף לטבילה ביום השביעי הוא חייב להביא למחרת, ביום השמיני, קרבן כדי להכשירו לאכול קדשים ולהכנס למקדש.

ואם בתוך מנין שבעת הימים הנקיים הוא ראה זיבה נוספת של שלש ראיות אין הוא צריך להביא לאחר מנין שבעת הימים לטהרתו שני קרבנות, אלא די לו בקרבן אחד בלבד, שהכל נחשב לו לזיבה אחת.

ואם הזיבה השניה החלה מיום השמיני ואילך, לאחר שכבר נתחייב בקרבן על

קרבנות הוא משום ד"לילה לא מחוסר זמן" הוא.

לפי שהוא יודע להשיב, ולא אתה [רבינו גרשום].

דהיינו, שהואיל ומניעת ההקרבה של קרבנות היולדת בלילה, אור ליום השמונים ואחד, היא רק בגלל שעבודת הקרבנות פסולה בלילה, ולא מחמת שעדיין לא הגיע זמנו של הקרבן, נחשב הדבר שכבר הגיע זמנו של הקרבן הראשון, ושוב אין הוא יכול לבוא גם על הענין השני. ודין זה הוא בין ביולדת ובין בזב, אור ליום חיובם בקרבן.

ואומרת הגמרא: נחזור על הראשונות [כמו "אמר מר"] דלעיל שנינו בבבלי: בית הלל אומרים: הרי הוא אומר "או לבת" — לרבות אור שמונים ואחד! ומיבעיא ליה לרבי הושעיא מה דין הזב שראה שלש ראיות כליל שמיני אליבא דבית הלל.

ואמרינן: נימא כתנאי: זב שראה שלש ראיות כליל שמיני —

אמר ליה בר קפרא לרבי הושעיא: מה עיאי [כינוי של גנאי לרבי חייא. ועיין ערוך לנר שלא התכוין לגנותו אלא שרבי חייא לא יכול היה להגות את האות ח"ת [כמבואר במגילה כד ב] וכשהיה רבי חייא מזכיר את שמו בעצמו היה מכנה את עצמו בשם "עייא", ולכן קראו לו כן גם חבריו] אומר בדבר זה?

תני חדא: מביא קרבן על הזיבה השניה.

ותניא אידך: אינו מביא.

לא אמר ליה רבי הושעיא כלום! מפני שהצטער על שבר קפרא קורא לרבו בלשון גנאי [רבינו גרשום].

מאי לאו, תנאי היא. דהא דתניא מביא, קסבר: דטעמייהו דב"ה משום דלילה אין מחוסר זמן, והרי הוא כאילו ראה זיבה שניה לאחר שכבר הגיע זמן הקרבן על זיבה הראשונה.

הדר רבי הושעיא, ובעא מיניה דבר קפרא מילתא אחריתא.

והא דתניא: אינו מביא, קסבר דב"ה סברי דלילה "מחוסר זמן" הוא והרי הוא כאילו עדיין לא הגיע זמן הקרבן של זיבה הראשונה בעת הזיבה השניה, [ובמפלת אור לשמונים ואחד, שונה הדין לב"ה בגלל הריבוי של "או לבת"].

אמר ליה בר קפרא: מה בבלי [כנוי נוסף שכינה בר קפרא את רבי חייא, שעלה מבבל. וכתב הערוך לנר שנתכוין לומר שהתורה מצויה בבבל יותר מבארץ ישראל וצריך לשמוע מה אומר רבי חייא שעלה מבבל], אומר בדבר זה?

ודחינן: אמר רב אחא בר הונא אמר רבי אלעזר: לעולם הני תנאי סברי תרוייהו: לילה "מחוסר זמן" הוא ולא פליגי אהדדי, אלא דמיירי שתי הברייתות בשני אופנים שונים:

אישתיק רבי הושעיא, לא אמר כלום!

והא דתניא מביא מיירי בזב אשר בזיבתו הראשונה היה בעל שתי ראיות בלבד, שאינו חייב קרבן, הלכך מביא קרבן רק על

אמר ליה רבי הושעיא: בר קפרא! צריכין אנו לדברי עייא על אף שאתה מגנה אותו.

הזיבה השניה, שהיתה בעלת שלש ראיות המחייבת קרבן. [ולקמן פריך דפשיטא היא ומאי קמשמע לן?]

והדתניא אין מביא מיירי בזב אשר גם בזיבתו הראשונה הוא היה זב בעל שלש ראיות, והיה חייב בקרבן על אותה זיבה, הלכך אינו מביא קרבן על הזיבה השניה של ליל שמיני, הואיל והלילה הוא "מחוסר זמן", ונחשבות לו שתי הזיבות כזיבה אריכתא.

ותמהינן על הא דאוקימנא ברייתא דמביא קרבן שראה בזיבתו הראשונה רק שתי

ראיות: זב בעל שתי ראיות — מאי למימרא?! והא פשיטא דחייב על הזיבה השניה קרבן, שהרי על הראשונה הוא פטור!?

ומתריצין: הא קמשמע לן: דוקא ראה בליל שמיני הוא דחייב קרבן. אבל ראה ביממא דשביעי, לא מביא קרבן אפילו לא על הזיבה השניה, הואיל והזיבה התחילה בתוך שבעה הנקיים של הזיבה הראשונה שסופר הזב בעל שתי ראיות.

קסבר: כל ראייה שסותרת את ספירת שבעה הנקיים של זיבה קודמת⁽¹³⁵⁾ אין מביאה לירי קרבן⁽¹³⁶⁾!

הלשון היא, שעל כולם יש דין ראיות הסותרות. [ולכאורה יש הכרח לומר כן, שהרי מבואר לקמן בגמרא, שראיה הראשונה דזב, מאחר שאינו נעשה עדיין זב גמור על ידה, אין צריך שתהיה בזמן שהוא ראוי ליעשות זב, אלא בכל אופן שהוא, היא מצטרפת לשתי הראיות שאחריה, ומעתה, אם הינו אומרים שהראיות האחרונות אינם ראיות הסותרות, ויכולות הם מצד עצמם לחייב קרבן, שוב היתה הראיה הראשונה גם כן מצטרפת עמם לחיבו, אף על פי שהיא ראה הסותרת, אלא על כרחך שכולם חשובים ראיות הסותרות].

ובעיקר דין זה דראיה הסותרת אינה מחייבת, מצאנו בדברי האחרונים שני ביאורים.

א. האור שמח [איס"ב ז ח] מבאר, שבאמת כאשר זב רואה שלש ראיות ומתחייב קרבן, הרי החיוב נגרם על ידי כל הראיות יחד, ולא רק על ידי השלישי, וכזה נתחדש כאן בגמרא, שהראיות הראשונות מחייבות בקרבן, רק כאשר הם גרמו והביאו את טומאת הזב, אבל באופן שהזב כבר נטמא על ידי ראיות אחרות קודמות, וראיות אלו שראה עתה ביום השביעי, אינם אלא סתירת ימי

135. השיטמ"ק [ט] נסתפק, האם דוקא כשראה ביום השביעי נחשבים ראיות שסותרות ואינם מחייבות בקרבן, שהרי נסתרו כל השבעה ימים שספר, או אפילו אחר ספירת יום אחד, נחשבים ראיות הסותרות, מאחר שעל כל פנים נסתר יום זה שספר [ואף על פי שודאי אין מצטרפת ראה זו, שאחר יום אחד, לראיות הראשונות, מאחר שהיה הפסק של יום תמים, וכמו שמבואר בזבים א א], מכל מקום אם ראה שלש ראיות אחר ספירת יום אחד, יתכן שיתחייב בקרבן מכח ראיות אלו לבדם]. ובדברי הרמב"ם [מחו"כ ג ד] מפורש, שאפילו אחר ספירת יום אחד, נקרא ראה הסותרת.

והערוך לנר נסתפק, האם כשראה ארבע ראיות ביום שביעי, יתחייב בקרבן, שאמנם ראה הראשונה אינה יכולה לחייבו, מאחר שהיא סותרת, מכל מקום השלש ראיות שאחריה אינם נחשבות לסותרות, שהרי כבר נסתר מנינו מראה ראשונה, או שנאמר, שכל הראיות חשובות סותרות, מאחר שהם בימי הספירה שלו, והוכיח מלשון הרמב"ם שם שכתב, "ראה שלש ראיות וכו' שראיות אלו לסתירה הן", שמשמעות

המנין שספר בנקיות, בזה אינם יכולים להצטרף עם הראיה הג' לחייבו קרבן, שהרי טומאת הזב לא נוצרה על ידיהם [ועם ראיות שקודם ימי הנקיים ודאי אין הראיה השלישית מצטרפת, שהרי הפסיקו כמה ימים בינתיים, וכנ"ל].

וכסברא זו ממש כתב גם כן **בנאות יעקב** [כז], והוסיף עוד להטעים הדבר, שלכאורה יש לתמוה בעיקר סברא זו, שהרי גם בליל שמיני כל זמן שלא טבל, עוד טומאתו הקודמת עליו, ואם כן, היה עלינו לומר, שראיות שרואה אז, לא יחייבוהו בקרבן, שהרי לא נגרמה הטומאה מחמתם [ועיין שיטמ"ק י], אולם החילוק הוא ברור, שכאשר כבר ספר שבעת ימים, אף על פי שעדיין טמא הוא לגמרי, מכל מקום הרי כבר עשה פעולה אחת שלימה כדי ליטהר מזובו, ולכן כשראה אחר כך שוב, נמצא שנטמא עתה יותר ממה שהיה קודם לכן, שהרי עתה מחוסר הוא ספירת שבעה נקיים [מלבד הטבילה], מה שלא היה קודם ראיתו [השניה], אבל כשראה באמצע ימי ספירתו, ועל ידי כן נסתר מנינו, אין ראיתו זו מוסיפה לו טומאה על טומאתו, מאחר שנסתר המנין, נמצא שעדיין מחוסר ספירה הוא מכח טומאת זובו הקודמת.

ב. הכתר ישועה כתב סברא אחרת בעיקר דין זה, שהנה יסוד הדין דראית זוב סותרת כל הימים שספר, אינו משום שצריך שבע ימים רצופין, אלא משום שהראית זוב [שתוך שבעה] הוכיחה, שעדיין לא נסתלקה סיבת הזוב, ועדיין לא נטהר ממנה, ומפני שכל הראיות שתוך שבעה אנו מפרשים שאינם ראיות חדשות, אלא הם המשך לראיות הראשונות שנעשה זב מחמתם, ולכן נסתר כל הספירה, ועל כל פנים, מאחר שהם ראיות הנטפלות לראיות הראשונות, אין בכחם לחייב בקרבן, שהרי אותם הראיות הראשונות לא חייבוהו בקרבן, מפני שלא היו אלא שתיים, ואי אפשר שהטפל יהיה חמור מן העיקר, ועי"ש.

ומעתה, לפי שני ביאורים אלו, יהיה דין דראיה הסותרת, גם אחר שספר יום אחד בלבד, וכן כשראה ארבע ראיות, גם כן לא יתחייב בקרבן, שהרי הטומאה לא נגרמה מחמתם, וכמו כן, כל ראיות אלו, נטפלים הם לראיות הראשונות, מאחר שבאו תוך שבעה, וכל הנידון בשני האופנים הנ"ל, הוא רק אם נפרש שנאמרה כאן גזירת הכתוב, שראיה הגורמת סתירת המנין, אינה יכולה לחייב בקרבן, וכנראה שכך פירש השיטמ"ק הנ"ל.

והשיטמ"ק [ט] הקשה, ממה שלמדנו במשנה [זבים א ג], שעל ידי ראית שלש ראיות בשלשה ימים רצופים, נעשה זב גמור לענין קרבן, והרי מאחר שראה שני ימים נתחייב לספור שבעה נקיים, ואם כן, מיד לאחר שנכנס מקצת היום בטהרה, נחשב שכבר ספר יום אחד, שהרי מקצת היום ככולו, ושוב כשראה את הראיה השלישית, לא יתחייב בקרבן, שהרי היא ראייה הסותרת, שבראיה זו סתר המנין של יום אחד [אם ננקוט שאין צריך בדוקא סתירת כל השבעה].

ובנאות יעקב שם כתב ליישב, שאם נפרש גדר הדין דראיה הסותרת כנ"ל, שראיה שאינה גורמת טומאה, אינה מחייבת קרבן, אם כן, כל זה שייך רק לענין הראיות הראשונות, שהם הגורמים טומאת הזב לעולם, ובהם נתחדש, שכאשר אינם גורמות טומאה, אינם מחייבות גם כן קרבן, אבל בראיה השלישית לא יתכן דין זה, שטומאת הזב לעולם נשלמה לגמרי בראיות הראשונות, ואף על פי כן מחייבת היא קרבן, ולכן לא איכפת לנו כלל אם היא גורמת סתירת המנין או לא. ועיין עוד בהערה הבאה.

136. בכתבי הגרי"מ פנישטיין רוצה לדקדק מכאן, שהדין דראיה סותרת כל המנין, אין זה כמו שאפשר להבין בפשיטות, שנמצא שלא היתה כאן ספירה כלל, מאחר שראה בתוך

בראית ליל שמיני, כי לפעמים הוא מביא קרבן על ראיה של ליל שמיני, הלכך לא תני ליה.

דאמר רבי יוחנן: ראה ראיה אחת בלילה של אור ליום השמיני, ושתי ראיות ביום השמיני — מביא קרבן על זיבה זו, הואיל ורוב הראיות [שתים מתוך שלש] היו בזמן שכבר היה ראוי להביא קרבן על הזיבה הראשונה [רבינו גרשום]. אבל אם ראה שתיים בלילה של שמיני ואחת ביום — אין מביא! (137)

אמר רב יוסף: תדע, דאחת בלילה ושתיים ביום מביא: דהא ראיה ראשונה של זב, אינה אלא כראיה של שכבת זרע בעלמא, שאינו טמא אלא יום אחד בלבד, ואינה בכלל זיבה. ואילו חזי תרתין ראיות

אמר רבא: אמאי [כמו: במאי] אוקימתא [כלומר, מאחר שאוקימתא] להא דתניא "אין מביא" — בזב בעל שלש ראיות, אם כן ליתנייה להאי דינא גבי מתניתין דלקמן [ט א], דקתני: חמשה מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה [לאו דוקא עבירות אלא חיובי קרבן], שהרי הרואה שלש ראיות בליל שמיני אף הוא מביא קרבן אחד בלבד על הזיבה הראשונה ועל הזיבה השניה, על אף דהוי השניה זיבה חדשה, שכבר נשלמו שבעה נקיים של הזיבה הראשונה, ובכל זאת אינו מביא אלא קרבן אחד על שתי הזיבות [כי לענין קרבן נחשב הכל זיבה אחת], והוי ליה למיתני ששה מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה?

ומתרינן: לא פסיקא ליה אין הדבר מוחלט

כפי פשוטו, שמחמת שראיה זו גורמת סתירת המנין, מפני זה אינה מחייבת קרבן, אבל לפי מה שהבאנו בהערה הקודמת בכיאר דין ראיה הסותרת, אם כן, אין הדבר תלוי כלל בפעולת הסתירה שנגרמת על ידי ראיה זו, אלא עיקר הדבר תלוי במה שהראיה באה תוך שבעה.

137. יש לחקור בעיקר הדין שמביאים קרבן אחד על טומאות הרבה, האם הגדר הוא, שאנו מחשיבים כל הטומאות כטומאה אחת אריכתא, מאחר שחלה טומאה שניה קודם שנשלמה הראשונה, ויש אם כן סיבה אחת בלבד לקרבן זה, או שבאמת שתי טומאות נפרדות הם, אלא, מאחר וחלות חיוב קרבן על הראשונה אינה חלה אלא ביום שמיני, וכשבא יום שמיני, הלא כבר קימת סיבת חיוב לקרבן נוסף מצד טומאה השניה [אף על פי שחיובו עדיין לא חל בפועל], לכן אנו אומרים שבחיוב קרבן שחל עתה [ביום שמיני] על טומאה ראשונה, נכלל גם כן ונפטר

שבעה, אלא הוא דין מחודש שראיה סותרת המנין, שבאמת מאחר שכבר נכנס מקצת יום השביעי בטהרה, יש לפנינו כבר שבעה ימים נקיים, ומשום דמקצת היום ככולו, אלא שנאמר גזירת הכתוב, שראיה שרואה ביום זה, מאחר שהוא עדיין עומד בתוך שבע ימי ספירתו, יהיה סותר כל מה שכבר מנה למפרע, ומשום כך נחשב ראיה זו לראיה הסותרת, וכמו כן לפי מה שנתבאר מדברי הרמב"ם הנ"ל, שגם ראיה אחר יום אחד, נחשבת ראיה הסותרת, צריך לבאר שהגדר הוא, שמצד עצם הספירה, אין צורך שיהיו רצופין, והיה יכול להשלים את הימים הנותרים, על יום זה שספר [וכמו שראית קרי אינה סותרת אלא יום אחד], אלא שנתחדשה הלכה, שראית זוב זו סותרת למפרע את היום שכבר ספר. ועיקר יסוד זה ביאר הגרי"ז, והוכיח כן מסוגיא דזבחים [כט א], עיי"ש ברש"י ותוס'.

אולם, כל הוכחתו מסוגיין היא רק אם נפרש

ודחינן: אמר רב ששת בריה דרב אידי: מידי אריא! ? אין הנידון דומה לראיה!

דהתם, בכל ראייה ראשונה של זב הרי חזייה לה הזב לראיה ראשונה בזמן חיובא של קרבן, הלכך היא מצטרפת לשתי הראיות שלאחריה. אבל ראה אחת בלילה של אור לשמיני, ושתיים ביום השמיני. וכיון דראיה

אחרניתא מצטרפי להו⁽¹³⁸⁾ הראיה הראשונה והשתיים האחרונות להיות זב בעל שלש ראיות. ולכן, הכא נמי, אף על פי שהראיה הראשונה היתה בליל שמיני, כשעדיין אינו ראוי להתחייב קרבן על זיבה חדשה, מכל מקום היא מצטרפת עם שתי הראיות של יום השמיני לחיוב קרבן⁽¹³⁹⁾.

זוב, וכמו שמבואר בזבים [ב ב], שאם ראה ראייה ראשונה באונס, אינה מצטרפת לראיות אחרונות לעשותו זב גמור, מכל מקום זהו דוקא לענין דינים שנאמרו באיכות ואופן הראיה, אבל דינים התלוים בזמן הראיה, לא נאמרו בה, מאחר שעל ידי ראייה זו אינו נעשה עדיין זב.

139. הקשה הגרי"ז [מחור"כ ג ה], שלפי טעם זה נמצא, שזבה שראתה ראייה ראשונה שלה בליל שמיני, אינה מביאה אלא קרבן אחד, שהרי על ידי ראייה ראשונה שלה, יש בה כבר שם זבה גמורה על כל פנים לענין טומאה, ואינה כמו ראייה ראשונה דזב, שהיא כשכבת זרע, ולכן צריך שגם ראייה ראשונה תהיה בזמן הראוי לחייבו בקרבן על ידה, ואם כן, שוב יקשה, למה לא נקט התנא לקמן "זבה", בין אותם המביאים קרבן אחד על עבירות הרבה, שהרי בזבה פסיקא ליה, וכנ"ל, שאם ראתה אפילו ראייה אחת בליל שמיני, מביאה היא קרבן אחד על שתי הזיבות [ועיי"ש שביאר האופן שיכולה ליעשות זבה גדולה על ידי ראית ליל שמיני, לפי דעת הרמב"ם במנין ימי נדה וזבה].

וכתב הגרי"ז ליישב, שחילוק יש בין זב לזבה בדבר זה, שהרי הזב על ידי שתי ראיות כבר חל בו דין ספירת שבעה נקיים, וראיה השלישית נצרכת רק כדי לחייבו בקרבן. מה שאין כן בזבה, שרק על ידי שלש ראיות נעשית זבה גדולה לענין דין ספירה, ומעתה יש לומר, שחייב קרבן דזבה אינו נוצר ונגרם על ידי

בזה גם כן טומאה השניה, ולפי זה באמת ישנם שתי סיבות שונות לקרבן זה.

ולכאורה יש להוכיח מדברי הגמרא כאן כמו האופן הראשון, שהרי דבר פשוט הוא, שלא קיימת סיבה לחיוב קרבן כל זמן שלא ראה ראייה שלישית, ואם כן, מאחר שראה את הראיה השלישית ביום שמיני, שאז כבר נשלם לגמרי חיוב קרבן שלו מצד זיבה הראשונה, ממילא היינו צריכים לומר שהטומאה השניה לא תהיה נכללת ונפטרת בחיוב קרבן זה, שהרי לא נוצר עדיין סיבת חיובה, ובהכרח לפרש כהאופן הראשון, שהטומאות מצד עצמם נחשבות כטומאה אחת אריכתא, ומשום כך, כשראה שתי ראיות בליל שמיני, נמצא שראיות אלו הם כמו טומאה אחת עם זיבה הראשונה, ולכן אינם מחייבות בקרבן נוסף. וכן מבואר גם כן מלשון רש"י כאן [ד"ה בליל שמיני אינו מביא] ולקמן [ט ב ד"ה והאמרת]. וכן משמע מלשון הרמב"ם [מחור"כ א ח] שכתב, "כל נפלים שתפיל מיום הלידה עד סוף יום שמונים וכו', וכאלו ילדה תאומים זה אחר זה".

ולענין יולדת שמביאה קרבן אחד על לידות הרבה, מבואר לקמן [ט ב - י א] בגמרא, שיתכן שיש בזה עוד טעם נוסף [מלבד הטעם שעדיין לא יצאה לשעה הראויה להביא בה קרבן], ונחלקו תנאים בזה, ועיי"ש.

138. מבאר בכתר ישועה, שאף על פי שמצאנו שראיה ראשונה דזב נאמרו בה גם כן דיני ראית

הראשונה.

ורבי יוחנן אמר: אפילו נטמא בלילה מביא שני קרבנות נפרדים, הואיל ולילה לאו מחוסר זמן. וקשיא אהא דאמר רבי יוחנן בזב, דלילה מחוסר זמן (140)?

ומתריצין: כי קאמר רבי יוחנן דשתים בלילה ואחת ביום אין מביא — לדברי האומר לילה מחוסר זמן קאמר, וליה לא סבירא ליה!

ומקשינן: הא לדברי האומר לילה מחוסר זמן פשיטא שאינו מביא בראה שתיים בלילה, ומאי קמשמע לן רבי יוחנן? [ובשלמא אם הוא בעצמו סובר כן הרי זה גופא החידוש שלילה מחוסר זמן].

ומתריצין: ראה אחת בלילה ושתיים ביום — איצטריכא ליה לרבי יוחנן לאשמעינן דמביא קרבן. דמהו דתימא כיון דלאו בזמן חיובא

ראשונה לאו בזמן חיובא חזייה, אין הדבר פשוט, ואי לאו דאשמעינן רבי יוחנן דמצטרף, הוי אמינא דלא תצטרף.

ומקשינן: ומי אמר רבי יוחנן "לילה מחוסר זמן"? שהרי הוא אומר בראה שתיים בלילה אור לשמיני ואחת ביום השמיני דפטור מקרבן.

והאמר חזקיה: נזיר שנטמא באמצע ימי נזירותו, שסופר שבעה ימים ונטהר, וביום השמיני הוא מביא קרבנות נזיר טמא, הרי אם הוא חזר ונטמא שוב ביום השמיני — מביא קרבנות של הטומאה השניה. אבל אם נטמא בלילה של אור לשמיני אין מביא קרבנות על טומאה זו, הואיל ולילה מחוסר זמן והרי הוא כאילו נטמא ביום השביעי, דהוי הכל כטומאה אריכותא, לפי שלא הגיע עדיין זמן הקרבת הקרבנות על הטומאה

הראיות עצמם, אלא מאחר שחל בה דין זבה גדולה לענין ספירת שבעה, זהו המחייבה גם כן בקרבן, ומשום כך אין אנו משגיחין כלל, אם הראיות עצמם היו בזמן שכבר נשלם חיוב הקרבן של הזיבה הקודמת, כלומר, ביום שמיני, או קודם לכן, אלא מאחר שדין זבה גדולה שבה [לענין ספירת שבעה], שהוא המחייבה בקרבן, נשלם ביום שמיני [שהרי אז ראתה ראייה השלישית], ממילא נתחייבה בקרבן נוסף, שהרי אז כבר נשלם חיוב הקרבן של הזיבה הקודמת, אבל בזב, שמצאנו שהראיה השלישית אינה באה כדי לעשותו לזב, אלא כדי לחייבו בקרבן בלבד, לכן אנו מפרשים, שגם הראיות הראשונות הם בעצמם גורמים את חיוב הקרבן [ואיננו מפרשים שהם נצרכים רק כדי לעשותו זב להצריכו ספירה], ועל כן צריך שיהיו בזמן הראוי לחייבו

בקרבת, וזוהו חידוש רבי יוחנן, שראיה הראשונה דזב אינה כן, אלא בכל אופן שיהיה, מצטרפת היא לראיות שאחריה שהיו בזמן המחייב קרבן. 140. המנחת חינוך [רצג] למד מכאן לענין מחוסר זמן דתוך שבעת ימים, האמור לענין קרבן, שלדעת חזקיה, בליל שמיני עדיין הבהמה נחשבת מחוסרת זמן, ואם יקדישה אז, הרי הוא עובר בלאו דמקדיש מחוסר זמן, וכמו כן, עדיין לא נתחייבה בחיוב דמעשר בהמה, מאחר שהיא נחשבת מחוסרת זמן [ושלא כמבואר בסוגיא דזבחים יב א].

אולם האבי עזרי [איסור"מ ג ת] נחלק עליו, וביאר, שכל הנידון בסוגיתנו הוא רק לענין חיוב הבאת קרבן שעל האדם, שבזה אומר חזקיה, מאחר ועדיין לא הגיע זמן הראוי להקרבה

הפסיקה לראות דם בסוף היום השביעי הרי היא טובלת אור ליום השמיני ומותרת לבעלה וטהורה לתרומה ולקדשים. בלשון חכמים נקראים שבעת הימים האלו "ימי נידות", והיינו, הימים שבהם האשה ראויה להיות נדה.

כתום שבעת ימי הנידות מתחילים אחד עשר "ימי זיבה" הנקראים בלשון התורה "בלא עת נדתה", ואם תראה בהם דם במשך שלשה ימים רצופים היא נעשית זבה. וכדי להטהר מטומאת זיבתה היא צריכה לספור שבעה ימים נקיים מראיית דם, ולטבול, וביום השמיני להביא קרבן.

לאחר אחד עשר ימי הזיבה שוב חוזרים שבעת ימי נדה ולאחריהם אחד עשר ימי הזיבה. וכן לעולם.

ואשה שמסתפקת בחמשה מחזורים של ימי זיבה אם נעשתה בהם זבה, הרי היא **מביאה קרבן אחד** של שני עופות, אחד לעולה ואחד לחטאת, **ואוכלת בזבחים**. שהרי היולדת והזבה הן "מחוסרות כפרה", שאסורות לאכול קדשים ולהכנס למקדש קודם שיביאו קרבנן. וכיון שקרבן זה בא להשלים את הטהרה הרי דינו כטבילה. וכשם שאדם שנטמא כמה פעמים, טבילה אחת מטהרת אותו מכולן, כך הקרבן הזה מתיר ומוציא אותה מטומאתה ביחס לאכילת קדשים מכל הזיבות, וכן מכל הלידות.

קחזי ליה לראיה הראשונה אימא לא תצטרף. **קמשמע לך** דמצטרפת לשתי הראיות שראה ביום המחרת.

מתניתין:

האשה שיש עליה ספק חמש יודעת לפי שהפילה חמש פעמים, ואינה יודעת מה הפילה אם דבר שחייבת עליו קרבן יולדת או לא [כמבואר במשנה לעיל ז, ב].

וספק חמש זיבות או שראתה דם חמש פעמים [בחמשה מחזורים של י"ח יום, כשבכל מחזור יש שבעה "ימי נדה" ואחד עשר "ימי זיבה"], ובכל פעם נמשכה ראית הדם שלשה ימים רצופים, אלא שהיא אינה יודעת אם הראיות הללו היו ב"ימי זיבתה", שבהם היא נהיית לזבה "גדולה" החייבת בקרבן זבה, או אם היו רואה ראיותיה ב"ימי נדותה" שבהם אינה נעשית זבה אלא היא נדה בלבד, ופטורה מהקרבן.

לכל אשה יש שני פרקי זמן ביחס לראיית הדם.

פרק הזמן הראשון נקרא בלשון התורה "עת נדתה" והוא נמשך שבעה ימים. כל הדמים שרואה ב"עת נדתה", ואפילו ראתה אותם במשך כל שבעת הימים, אין הם מטמאים אותה מעבר לשבעת ימים אלו. ולכן אם

מאחר שכבר עברו עליו שבעת ימים תחת אמו, נחשב שכבר הגיע זמנו להקרבה, ואין איסור להקדישו.

בפועל, ואי אפשר לחייבו בקרבן כל זמן שאין לו אפשרות להביאו, לכן אנו מחשיבים דבר זה למחוסר זמן מצד הבעלים, אבל ודאי שהקרבן מצד עצמו, איננו חשוב מחוסר זמן, ועל כן,

ואין השאר עליה חובה⁽¹⁴¹⁾! שלא הצריכה חכמים להביא את יתר הקרבנות על ארבעת הספקות של הזיבות או הלידות, כיון שהקרבנות חטאת העוף על ספק יש בה ספק

של חולין בעזרה. נורק בעולה אפשר לעשות תנאי שאם אינה חייבת יהא העוף קרב בתורת נדבה]. ורק קרבן אחד התירו לה להביא, ובקושי התירו לה, כפי שיבואר

141. רש"י מבאר, מאחר ודין חטאת העוף הבאה על הספק הוא חידוש, שהרי קרבן זה באמת הוא ספק, ואם כן, יש כאן ספק מליקת חולין, לכן אנו אומרים, שכל החידוש הוא רק שהיא מביאה קרבנה המכשירה לאכול בקדשים, שבכדי שתוכל לטהר, התירה התורה ספק איסור זה, אבל לא לענין עצם חיוב הבאת הקרבן, ומשום כך מביאה קרבן אחד בלבד, שהרי על ידי זה היא כבר מותרת לאכול בקדשים, אפילו כשילדה כמה לידות ודאיות, כמבואר בהמשך משנתנו. [ולכאורה כונתו, מצד האיסור דשחיתת חולין בעזרה, שהרי הקרבן באמת אינו נאכל, ואין למזבח אלא דמה, וכמו שהבאנו בהערה 129 מדברי רש"י שם, וצ"ע בלשון רש"י כאן. והרשב"ם ב"ב [קסו] כתב, שהחידוש הוא מה שמביאים קרבן לבית הפסול, שהרי אינו נאכל]. ועל כל פנים נראה מדברי רש"י אלו לפי פשוטם, שחטאת העוף הבא על הספק, אינו קרבן ודאי שנתחייבה בו מחמת הספק, אלא הוא ספק קרבן ספק חולין, שאם נתחייבה לפי האמת בקרבן מפני הלידה, הרי היא מביאה עתה חטאתה לשם כך, ובה מבררת היא את ספק חיובה בקרבן, ומשום כך כתב רש"י, שהתורה התירה כאן דבר שהוא בעצם ספק איסור. וכן מבואר בפשטות בנוזר [כט], שחטאת העוף הבא על הספק אינה נאכלת, משום ספק איסור נבילה. אולם, לפי זה צריך ביאור, שהרי עיקר קרבן זה נלמד מאשם תלוי, כמבואר בנוזר שם, והלא אשם תלוי הוא קרבן ודאי, שחייבתו תורה בקרבן מחודש, מפני ספק איסור שבא לידו [והראיה לזה, שהרי כשיודע לו שחטא, מביא קרבן חטאת, ואם כן, כשמביא אשם תלוי, נמצא

שאינו יוצא מידי ספק חיוב חטאת שלו, אלא הוא קרבן מחודש בפני עצמו, להגן מן היסורין עד שיודע לו שחטא ויביא חטאת. מה שאין כן בחטאת העוף הבא על הספק, שאינה מביאתו אלא כדי לצאת מידי ספק יולדת שעליה, ואחר כך כשיודע לה שילדה ודאי, אינה צריכה להביא חטאת העוף על הודאי, וכמו שכתבו בפסקי תוס' לקמן [כב ב], ועיין עוד בשיטמ"ק [כו ב, יא], ואם כן, אין הדמיון עולה יפה לכאורה, וכבר עמד על זה האור שמח [שגגות יא ב]. ובאמת החזו"א [נגעים יג ח] נוקט מכח זה, שחטאת העוף הבא על הספק הוא גם כן קרבן גמור וודאי כדין אשם תלוי, ואם זר היזה את דמה, יתחייב משום זרות בתורת ודאי. [ואולי נפרש בגדר הדבר, שהתורה עשתה ספק זה כאילו הוא ודאי, ולכן כשנודע לה שילדה ודאי, אינה צריכה להביא קרבן נוסף, מאחר שאינם שני קרבנות חלוקים לגמרי, כמו חטאת ואשם]. ועיין עוד בקהלות יעקב [יא] שכתב לחדש, שאשם תלוי הוא גם כן ספק קרבן ספק חולין, ומשום שכל שם הקרבן שבו, הוא רק אם לפי האמת נמצא שחטא, מאחר שאין לו ידיעה שחטא, אינו מביא חטאת, אלא אשם תלוי, אבל אם באמת לא חטא, הרי זה חולין גמור [וכמו שמבואר בסוגיא דנוזר שם, שנתחדש בקרבן אשם תלוי, שהותר לו לאכול ספק חולין שנשחטו בעזרה]. ועיין לחם משנה [מעה"ק יח י].

והרמב"ם [שגגות יא ב] חידש, שמי שנשחט לו אם נכנס למקדש בטומאה וכדומה, אינו מביא חטאת העוף הבא על הספק [אם דל הוא], משום ספק איסור דחולין בעזרה, והוסיף

כל זיבה ועל כל לידה [באופן שכל לידה היתה לאחר מלאת ימי הטהרה מהלידה הקודמת]⁽¹⁴⁴⁾.

מעשה היה שהתייקרו מחירי העופות, ועמדו בירושלים שני קינין, שהם ארבע תורים [כל קן הוא שתי תורים] במחיר של שני דינרי

בגמרא, כדי להתירה לאכול בקדשים⁽¹⁴²⁾.
ואם היו עליה חמש זיבות ודאות או חמש לידות ודאות — מביאה קרבן אחד. ואוכלת בזבחים על ידו. שקרבן אחד מתיר לכל הזיבות והלידות כאמור לעיל. והשאר — עליה חובה⁽¹⁴³⁾! שחייבת להביא קרבן על

הבאת קרבן קשאר כל המחויבים קרבנות שבתורה, ב. שהקרבן מכשירה ומטהרה לאכול בקדשים וליכנס למקדש, ודינים אלו יכולים הם להתחלק זה מזה, שעל ידי שהביאה קרבן על לידה אחת, כבר הוכשרה לאכילת קדשים לגמרי, ומשום שעצם הבאת הקרבן, מטהר אותה, אף על פי שהביאתו על לידה אחרת, וכמו שמבואר בגמרא לקמן, שבדבר זה שוה הוא לטבילה, אבל עדיין נשאר עליה חובת הבאת קרבן שנתחייבה בו מכת לידה אחרת.

והוסיף הגר"ז עוד לבאר, שגם בעיקר שם הקרבן יש חילוק בין שני דינים אלו, דאף על פי שלענין הדין הראשון שישנו בקרבן זה [שהוא עצם חיוב הקרבן], קיים חילוק לידות. כלומר, שנקבע בעצם שם הקרבן, שהוא בא על לידה זו המסוימת, ואם הפרישה קרבנה לשם לידה אחת, אינו כשר להביאו על לידה אחרת, מכל מקום בדין השני [שהוא מכשירה ומטהרה], לא נאמר כלל חילוק לידות, שלענין חלק זה שבקרבן, איננו מתייחס כלל ללידה מסוימת, אלא הוא בא על טומאת לידה סתם.

144. כתב בתורת יקותיאל [הובא בגליון הרמב"ם להגרעק"א מעה"ק יד יז], שאף על פי שבערכין [כא] למדנו, שאין ממשכנין על חטאת העוף של יולדת, שהואיל ובא להכשירה בקדשים, אין אנן חוששים שמה תשהה אותה, מכל מקום כשילדה כמה פעמים, שהיא נטהרת על ידי קרבן אחד, היו ממשכנין אותה על שאר הקרבנות, ועיין עוד במרחשת [א לח].

הרמב"ם לבאר, שכל מה שנתחדש במחוסרי כפרה שמביאין חטאת העוף על הספק, הוא משום שהקרבן מכשירם ומטהרם לאכול בקדשים, אבל בשאר חייבי קרבן, שאין קרבנותיהם באים לטהרה, לא נתחדש דין זה. וכתב החזו"א [שם], שממשנתנו יש להוכיח כסברת הרמב"ם, וכמו שנתבאר לעיל מדברי רש"י.

אולם האור שמח מבאר בכונת הרמב"ם, שבקרבנות הבאים על חטא נאמר שצריך ידיעה שחטא, וכל זמן שלא נודע לו שחטא, אינו מחוייב עדיין בחטאת. מה שאין כן בקרבנות של מחוסרי כפורים, שאינו בא אלא להכשירה [וכמו שחילקה הגמרא לעיל [ז ב] בדעת רבי יוסי], ולכן יכול להביא חטאתו אף על פי שאינו יודע אם הוא מחוייב בה, ויוצא בזה ידי ספיקו, שאם נתחייב בה לפי האמת, יוצא עתה ידי חובתו. ועיין עוד בחזו"א [שם] מה שכתב בפרט זה.

142. האבי עזרי [מחו"כ א י] דקדק מלשון זה, שאם תרצה להביא על כל לידה ולידה, הרשות בידה. וכתב לתמוה על זה, שהרי נתבאר שיש במליקתה משום ספק חולין בעזרה, וכל החידוש שנאמר בחטאת העוף הבא על הספק הוא רק להתירה בקדשים, ולא לענין עצם חיוב הבאת הקרבן, וכנ"ל, ואם כן, איך אפשר להתיר לה להביא על כל הלידות מספק, והניח בצ"ע.

143. מבאר הגר"ז [מחו"כ א ה], שבקרבן חטאת של יולדת נאמרו בו שני דינים: א. חיוב

זהב, והיינו, קן בדינר זהב.

אמר רבן שמעון בן גמליאל: המעון הזה! [נשבע בבית המקדש]: לא אליו הלילה עד שיהיה מחיר שני קנין בשני דינרין של כסף! [דינר כסף הוא אחד מכ"ה בדינר זהב].

נכנס לבית דין, ולימד: האשה שיש עליה המש לידות ודאות וחמש זיבות ודאות — מביאה קרבן אחד, ואוכלת בזבחים, ואין

השאר עליה חובה! שאע"פ שמן התורה חייבת להביא שאר הקרבנות מכל מקום הקל רשב"ג משום "עת לעשות לה' הפרו תורתך" כדי להביא להזולת הקנין (145). שאלמלי כן, היו הנשים העניות נמנעות מלהביא אפילו קרבן אחד, והיו נכשלות באכילת קדשים בטומאה כשהן מחוסרות כפורים (146).

ועמדו קנין בו ביום ברבעתים! שירד מחירם של הקנין עד שנמכרו שני קנין

145. כן היא גירסת רש"י, ופירש, שרשב"ג בא להקל על דברי תורה, משום "עת לעשות לה' הפרו תורתך", כדי שלא יהיו נכשלים באיסור אכילת קדשים בטומאת הגוף.

וכתב המגן אברהם [רמב א] בשם הצמח צדק, שיש ללמוד מכאן, שכאשר הגוים מייקרים את שער מחירי הדגים, יכולים הבית דין לתקן, שלא יקנו דגים כלל לכבוד שבת קדש, ועל ידי זה יפחיתו הגוים את השער, בכדי שיוכלו הכל לענג את השבת בדגים. והפמ"ג שם השיב על ראייה זו משני טעמים: א. במשנתנו החשש היה שיעברו על איסור תורה בקום ועשה, שיאכלו קדשים בטומאה, ולכן תיקן רשב"ג לבטל את מצות הבאת קרבן, שהוא בשב ואל תעשה, אבל מנין לנו שמבטלים מצות עונג שבת בשב ואל תעשה, כדי שלא יתבטלו ממצוה זו [בשבתות אחרות] בשב ואל תעשה. ב. במשנתנו יש לומר, שלאחר שהוזל השער, הודיעו לכל אותם המחויבים קרבן, שביאו את קניהם שנתחייבו בהם, אבל מצות עונג שבת שביטלו בשבת זו, לא יוכלו להשלימה לעולם, ואם כן, אין ללמוד משם, ומכל מקום בעיקר הדין הסכים הפמ"ג. ויעוי' בכסף משנה [מחז"כ א י] שכתב בתירוק אחד, שהרמב"ם והראב"ד נחלקו האם תקנת רשב"ג היתה הוראת שעה בלבד, וכן סובר

הרמב"ם. אולם הראב"ד סבור, שהיא תקנה לדורות. ועיין עוד בהערה הבאה.

146. בהערה הקודמת נתבארה שיטת רש"י, אבל מדברי התוס' בבבא בתרא [קסו] מבואר שלמדו, שכן היתה סברת רשב"ג מצד הדין, ומשום כך הקשו, שנמצא שרשב"ג נחלק על בית שמאי ובית הלל דלעיל [ז ב], שהלא מדברי שניהם למדנו, שכאשר הפילה אחר מלאת, הרי היא חייבת להביא שני קרבנות, הרי שהשאר עליה חובה, ועיי"ש, וכן מבואר בדברי התוס' כאן.

והרמב"ם [מחז"כ א ה] כתב, שאשה שהביאה קרבנה בתוך מלאת, לא יצאה ידי חובתה, וצריכה להביא עוד קרבן לאחר מלאת, ואפילו אם הביאה קרבן על וולד אחד, בתוך ימי מלאת של לידה אחרת שילדה אחר מלאת של ראשון, גם כן לא יצאה. והראב"ד השיג וכתב, דכמו שטמא יכול לשלח קרבנותיו, כך יכולה היא גם כן להביא קרבנה תוך ימי מלאת. ופירשו האחרונים ככונתו, שהוא מודה בדין הראשון, שאינה מביאה קרבן על לידה בתוך ימי מלאת של לידה זו [וכמו שמבואר בזבחים] [קיב ב] לענין שחיטת חוץ], אבל יכולה להביא קרבן על לידה ראשונה, בתוך מלאת של לידה שניה שילדה אחר מלאת של ראשון [עיי"ש בר"י

בשני רבעי דינר כסף.

ודאי וחמש זיבות ספק, או חמש זיבות ודאי
 וחמש לידות ספק [עפ"י גירסת הב"ח
 ורש"ש וחפץ חיים וחזו"א וכ"ה בשיטמ"ק
 ב"ב] — מביאה שני קינין [קרבנות] כדי
 להיות מותרת באכילת קדשים⁽¹⁴⁷⁾.

גמרא:

תנו רבנן: אשה אשר היו עליה חמש לידות

[קורקוס].

וכתב במרחשת [א לח], שלפי דעת הראב"ד,
 תתישב קושית התוס' דבבא בתרא הנ"ל. כלומר,
 שכל דברי רשב"ג אמורים, רק באופן שכבר
 עברו ימי מלאת של כל הלידות, שבזה אנו
 אומרים, שכאשר הביאה קרבן אחד, נפטרו בזה
 כל הלידות, מצד הדין, אבל אם הביאה קרבן
 אחד על לידה ראשונה אחר ימי מלאת של לידה
 זו, ועדיין לא נשלמו ימי מלאת של שאר הלידות
 [וכדעת הראב"ד הנ"ל שיכולה לעשות כן], בזה
 מודה רשב"ג שלא נפטרה משאר הקרבנות,
 שהרי עדיין לא נגמר ונחלת חיובה בהם, ומעתה
 נאמר, שכל מחלוקת בית שמאי ובית הלל
 נאמרה ונשנית, באופן שהיא מחויבת להביא
 תיכף את קרבנה על לידה ראשונה, ואינה יכולה
 להמתין עוד, וכגון שעברו עליה כבר שלשה
 רגלים [שאם תתעכב ולא תביא עתה, תעבור
 ככל תאחרן], שבזה תהיה צריכה להביא עוד
 קרבן על לידה שניה, לאחר שיעברו ימי מלאת
 שלה [מאחר שלידה שניה היתה אחר מלאת של
 ראשונה, ונתחייבה בקרבן בפני עצמו, ועל ידי
 הקרבן של לידה ראשונה אינה יכולה להיות
 נפטרת, שהרי עדיין לא נשלם לגמרי החיוב
 שמחמת לידה שניה], אבל כשיכולה היא
 להמתין ולהתעכב מהבאת הקרבן שעל לידה
 ראשונה, עד אחר ימי מלאת של לידה שניה,
 תוכל באמת לפטור עצמה משתי הלידות בקרבן
 אחד, וכדברי רשב"ג.

ובעיקר סברת הרמב"ם הנ"ל ביאר הגר"ח
 [רנד], מאחר וקרבנה בא גם לטהרה מטומאתה,
 והלא היא תשאר בטומאתה [מכח לידה השניה]

גם לאחר הבאת הקרבן, שהרי עדיין לא נשלמו
 ימי מלאת שלה, אם כן, הרי זה כטובל ושרץ
 בידו, ואין הקרבן מועיל כלום. והוסיף החזו"א
 [לו ב] לבאר בזה, דאף על פי שלמדנו במשנתנו,
 שישנם אופנים שקרבנה אינו בא לטהרה, דהיינו,
 באופן שיש עליה חמש לידות, שהיא נטהרת
 כבר על ידי קרבן הראשון, מכל מקום לא מצאנו
 שהיא נשאת טמאה גם לאחר הבאת קרבנה.
 [וכסברא זו מצאנו גם כן בדברי התוס' חגיגה ד'
 ב ד"ה דכתיב] לענין מצורע, שאינו יכול לשלוח
 קרבן חטאתו ועולתו אם נתנגע בשמיני שלו, אף
 על פי שקרבנות אחרות יכול לשלוח]. ועיין
 בתוס' לקמן [י א ד"ה וקולא, בתחילת דבריהם],
 ששמע שסוברים בזה כהרמב"ם.

והתוס' דבבא בתרא שם כתבו, שרבינו תם
 היה גורס בדברי רשב"ג, "והשאר עליה חובה",
 ופירשו, שקודם תקנת רשב"ג היו סבורים,
 שאינה נטהרת עד שתביא את כל קרבנותיה
 שנתחייבה מחמת הלידות [וכמו שמבואר בגמרא
 לקמן, שיש מקום לדמות קרבן יולדת לחטאות,
 בפרט זה], וחידש להם רשב"ג, שמצד דין תורה
 נטהרת היא על ידי קרבן אחד, והשאר עליה
 חובה.

147. גירסת רש"י היא, "חמש לידות ודאי
 וחמש לידות ספק וכו'". ותמה הגרע"ק איגר
 בגליון הש"ס על זה, למה צריכה היא להביא
 שני קינים, הרי כמו שקרבן אחד פוטר כמה ספק
 לידות שעליה, וכמו שלמדנו לעיל במשנתנו,
 כמו כן תהיה נפטרת על ידי הקרבן שעל הלידה
 ודאית, מכל הספק לידות שעליה, והניח בצע"ג.

קן אחת על הודאי וקן אחת על הספק. שהלידה והזיבה הם שני ענינים, וקרבתן אחד לא יתיר אותה משתייהן לאכילת קדשים עד שתביא קרבן על כל חיוב בנפרד.

החטאת של ודאי נאכלת, והשאר, ארבעת הקרבנות על ארבעת הלידות או הזיבות הנוספות, עליה חובה.

ואילו חטאת העוף של ספק אין נאכלת, שמא היא חולין ונעשית נבילה על ידי המליקה. ואין השאר [קרבנות ספק הלידות או ספק הזיבות] עליה חובה.

רבי יוחנן בן נורי אומר: על קרבן הודאי תאמר: אני מביאה קרבן זה על הטומאה

[לידה או זיבה] האחרונה, ותפטר בכך, שתהא מותרת בקדשים, והשאר עליה חובה.

ואילו על הקרבן של ספק הרי יש הבדל:

אם יש ודאי ביניהן, וכגון שהספק הוא בלידות, ויש בין חמשת הלידות לידה אחת ודאית, אז תאמר שהיא מביאה את הקרבן על הודאי, כדי שהחטאת תהא ודאית. שהרי, כאמור לעיל, בקושי התירו להקריב חטאת העוף על הספק, וגם שעל ידי זה ניתן לאכול את החטאת, ותפטר לגמרי מלהביא את שאר קרבנות הלידה. שהרי יתר הלידות הן ספק, ובספק אמרינן שאין השאר עליה חובה⁽¹⁴⁸⁾.

כיצד לצאת מספק טומאה שעליה, על ידי שתביא על הודאי, מכל מקום חייבת להביא חטאת העוף באופן מיוחד על הספק, וכמו שנתבאר בהערה 130 בשם הגר"ח, בדעת רבנן דרבי יוסי בדין שתי נשים שילדו, שכל אחת מביאה קרבן בפני עצמו.

והרש"ש רמז בדבריו ליישב, שחטאת העוף הבא על הספק, שם קרבנו חלוק מחטאת העוף של ודאי, וכשיש עליה לידת ספק, הרי היא צריכה להביא בדוקא חטאת העוף הבא על הספק כדי לטהר עצמה, ומשום כך אי אפשר להביא קרבן אחד על ודאי ועל ספק, והרי זה כלידה וזיבה, שאין אחד מהם נטהר על ידי קרבן שהובא על חיבורו. וכדבריו כתב בצפנת פענח [נזירות ט ט]. ועיין עוד לקמן [כב הערה 38].

148. מבאר רש"י, שאם תביאנו על הספק, לא יהיה הקרבן נאכל, ותביא עוד קרבן על הודאי, ומאחר שאמרה שמביאתו על הודאי, הרי הוא נאכל, ונפטרת היא לגמרי מחיובה. ומבואר מדבריו, שרבי יוחנן בן נורי נחלק בזה על תנא

ובאמת הב"ח הגיה בלשון הברייתא, "או חמש זיבות ודאי וחמש לידות ספק". ולפי גירסא זו יתפרש, שהלידה והזיבה אינם יכולים להיות נפטרים בקרבן אחד כלל, ואפילו לידת ספק, שאין בה חיוב קרבן מכח הספק, וכל דינה הוא רק לטהר עצמה מספק טומאה שעליה, וכמו שנתבאר לעיל, מכל מקום אינה נטהרת על ידי קרבן שבא לזיבה, אלא על ידי קרבן שבא ללידה.

וכתב הרש"ש, שכנראה דין זה נלמד מהנדרש בתורת כהנים [מצורע], "וכפר על המטהר מטומאתו" [האמור במצורע], "ולא מזובו", שפירושו הוא, שאין קרבן אשם מצורע מטהרו אלא מטומאת הצרעת, ולא מטומאת זיבה, אם היה עליו.

והגר"ז [מחז"כ א ה] הביא בשם הגר"ח ליישב גירסת רש"י, שבדין חטאת העוף הבא על הספק נאמר שיש עליה חיוב גמור של הבאת קרבן, ואף על פי שהקרבן הוא באמת ספק חולין, מכל מקום, חיוב הבאתו הוא ודאי, ולכן אף על פי שיכולה היא לעשות תחבולה ועצה

ואם לאו, שכל הלידות הן ספק, תאמר שהקרבן יהא על אחד מהן, [מחויבי קרבנות הלידות] ותפטר משאר החיובים, שאינם אלא ספק חיוב.

רבי עקיבא אומר: בין על הודאי, כלומר, שיש עליה חמש לידות ודאיות. בין על הספק, שיש עליה חמש לידות ספק, תאמר שהקרבן הוא על אחת מהן, ואינה צריכה לומר על קרבן הודאי שיהא על הטומאה האחרונה. ותפטר! (149)

רבי יוחנן בן נורי מדמי להון את הקרבנות של זיבה ולידה [וכן כל קרבנות של מחוסרי כפרה] לחטאת הבאה על כל העבירות. דאילו מאן דמחייב חמש חטאות הרי עד דמייטי בולהון אינו מתכפר, ורק אם מביא את כל החטאות עד הסוף מכפר ליה. שאם לא הביא אלא על החטא הראשון עדיין החטאים האחרים לא נתכפרו! הכא נמי לא שנא. ואף כאן, אם תביא את הקרבן על הטומאה הראשונה, הרי עדיין שאר

אמר ליה רב נחמן בר יצחק לרב פפא:

קמא [לפי גירסת רש"י וכו"ל], וסובר שקרבן על הודאי פוטר את הספק. והנה יש לעיין, היאך הדין, כשלא נמלכה בבית דין, והביאתו על לידת ספק שלה, האם יכולה היא לאכול כבר בקדשים, או שנאמר שהיא מעוכבת עדיין מחמת לידה ודאית שלה? וכנראה שדבר זה תלוי בנידון שנתבאר לעיל הערה 141 בגדר הקרבן דחטאת העוף הבא על הספק, שאם נאמר שהוא ספק חולין, אם כן, אסורה היא בקדשים, שהרי יתכן שלידת ספק שלה לא היתה באמת לידה גמורה, ומאחר שהביאתו עליה, אין זה קרבן כלל, ולא נטהרה מטומאת לידה שיש עליה מחמת הודאי, אבל אם נפרש שהוא קרבן ודאי, שנתחייבה בו מחמת הספק, מסתבר שנטהרה כבר על ידו לגמרי. ולכאורה יש לפשוט נידון זה מדברי רבי עקיבא האומר בסיפא דברייתא, "בין על הודאי ובין על הספק, תאמר על אחת מהם ותפטר", ומשמעות הדברים לפי פשוטו, שבכל ענין שיהיה, תהיה נטהרת לאכול בקדשים [עדיין שיטמ"ק [כ], ונכלל בזה כשאומרת שמביאתו על לידת ספק, בזמן שיש עליה גם לידת ודאי.

149. הגר"ז בספרו [מחו"כ א ה] מחדש, שחטאת העוף הבא על הספק חלוק בעיקר דינו מחטאת העוף של ודאי, שבחטאת העוף ודאי, עיקר שם הקרבן חל על ידי זה שהוא בא לכפרה על הלידה, ומאחר שנקבע בו שהוא מכפר על הלידה, ממילא יש בו גם כן כח להיות מטרה אותה מטומאתה, אבל בחטאת העוף דספק, עיקר שם הקרבן הוא, להיות מטרה מטומאת ספק לידה שבה, שמצד עצם חיוב הקרבן שהוא לכפרה, לא היתה מתחייבת מספק, וכמו שנתבאר לעיל בארוכה. אולם מאחר שנתחדש שמביאה קרבן מספק כדי לטהרה, ממילא נתכפרה בו גם כן על לידתה, ולכן כשנודע לה אחר כך שילדה ודאי, ואם כן, היתה צריכה עתה להביא קרבן לחובתה לכפרה, מכל מקום היא פטורה, משום שקרבנה שהביאה מספק, היה מועיל גם כן לכפרת לידתה [ולפי זה ביאר שם, מדוע מצורע ספק יכול להביא חטאת העוף הבא על הספק, בלא קרבן אשם מצורע, אף על פי שדין זה דאשם מצורע קודם לחטאתו, נאמר לענין עיכוב].

ומעתה נמצא, שכאשר מביאה חטאת העוף על ספק דחמש לידות, היה מן הראוי שתתנה

הטומאות שאחריה לא ניתרו לאכול בקדשים. הלכך, צריכה לומר שהקרבן יהא על הטומאה האחרונה, ובכך מותרת לאכול בקדשים⁽¹⁵⁰⁾.

ורבי עקיבא מדמי להון לטבלין [טבילות]. דמאן דמחייב חמש טבילות, והיינו, אדם שנטמא חמש פעמים, בכל זאת, כיון דטביל חדא זימנא הרי אפילו אם יאמר שהטבילה תעלה עבור הטומאה הראשונה בכל זאת איטרה מכל הטומאות, ולכן הכא נמי לא שנא! שאפילו אם תאמר שהקרבן יהא עבור הטומאה הראשונה הרי הוא מתירה מכל הטומאות לאכילת קדשים.

אמר ליה רב פפא לרב נחמן בר יצחק: אי סלקא דעתך דרבי יוחנן בן נורי לחטאת רגילה מדמי להון, אם כן אמאי אמר כי בשל ספק, תאמר על אחת מהן, ותפטר, ואין צריכה לומר על האחרונה? והרי אם קרבן ודאי דומה לחטאת הרי קרבן ספק דומה

לאשם תלוי, ואילו מאן דמחייב חמש ח-ב אשמות תלויין, האם כי מיתתי חד אשם תלוי — מי מיפטר?!

וחתניא: זה הכלל: כל עבירות שחלוקין עשיותיהן בחטאות, שמביא חטאת נפרדת על כל אחת מהן — חלוקין גם באשמות! שאם היה לו ספק אם עבר אותן העבירות מביא אשם תלוי על כל אחת. ואם כן, גם הכא, בחטאת העוף הבאה על הספק היתה צריכה לומר "על האחרונה" כמו שאם היתה החטאת ודאית היתה צריכה לומר שמביאה אותה על הטומאה האחרונה?!

ומסקינן: אלא, דכולי עלמא לטבילות מדמי להון שניתרת באכילת קדשים באיזה קרבן שיהיה, ואפילו באותו קרבן שבא על הראשונה.

ובחוששינן לפשיעה קמיפלגי:

אין מתכפר לו על הראשונות, והניחו בקושיא. ובטורי אבן [חגיגה ט א] כתב לחלק בין יולדת לזב. שבזב נאמר "וביום השמיני יקח וגו'", ולאחר יום השמיני הוא בגדר תשלומים, וכמו שנדרש בתורת כהנים שיכול להביא גם אחר כך. אבל יולדת, שנאמר בה "ובמלאת ימי טהרה", לא מצאנו בה חילוק בין יום מלאת ובין אחר כך, אלא שממלאת ימי טהרה ואילך צריכה היא להביא את קרבנה, ומשום כך אין זה בגדר תשלומים.

ובכתר ישועה רצה לחדש לפי זה, שכאשר היא מביאה חמש קרבנות על חמש טומאות, יהיה בזה חילוק בין לידות לזיבות. כלומר, שאם היא מביאה ארבע קרבנות על ארבע זיבות קודמות, וקרבן אחד על זיבה ביום השמיני

ותאמר על איזה מהם היא מביאתו [וכמו בחמש לידות ודאי, שצריכה לקבוע על איזה לידה מביאתו, אפילו לרבי עקיבא], שכאשר יתברר על לידה אחת מתוכם, או על כמה לידות, שהיא היתה לידה ודאית, תהיה פטורה מלהביא קרבן נוסף, על כל פנים על אותה לידה שסיימה בשעת הבאתה, אבל אם תביאנו בסתם, ובלא סיום כלל, אם כן, הקרבן בא רק כדי לטהרה [וכמו שנתבאר בדברי הגרי"ז הנ"ל, שיתכן לעשות כן], ושוב תהיה צריכה להביא קרבן נוסף לחובת כפרת לידתה.

150. הקשו התוס', אם כן, גם כשתביא על האחרונה לא תהיה נטהרת על ידו, וכמו בחטאת חלב, שאף על פי שמביאו על האחרון שבהם,